Prof. dr hab. inż. Kazimierz Maria Romaniszyn
Promotor

Laudatio

Poświęcone Panu Profesorowi Jerzemu Merkiszowi

Magnificencjo Rektorze,
Wysoki Senacie,
Czcigodny Doktorze Honorowy,
Wysoka Rado Wydziału Budowy Maszyn i Informatyki,
Szanowni Goście,

Mam zaszczyt i przyjemność pełnić rolę promotora w uroczystości nadania tytułu i godności doktora honoris causa Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej Panu Profesorowi Jerzemu Merkiszowi – wybitnemu uczonemu, wieloletniemu współpracownikowi i przyjacielowi naszej Akademii, a szczególnie Wydziału Budowy Maszyn i Informatyki, i jednocześnie mojemu serdecznemu koledze.

Profesor dr hab. inż. Jerzy Merkisz (ur. 14.09.1947 r.) jest absolwentem Politechniki Poznańskiej, z którą związał swą działalność zawodową i naukową i w której zdobywał wszystkie stopnie naukowe:

- dyplom magistra inżyniera mechanika w specjalności maszyny i urządzenia energetyczne z wynikiem bardzo dobrym otrzymał w 1971 roku na Wydziale Budowy Maszyn,
- stopień doktora nauk technicznych uzyskał na Wydziale Maszyn Roboczych i Pojazdów w 1978 roku a pracę doktorską wyróżniono nagrodą Rektora,
- habilitował się w 1992 roku w dyscyplinie budowa i eksploatacja maszyn w specjalności silniki i spalinowe, za rozprawę habilitacyjną otrzymał indywidualną nagrodę Rektora II stopnia,
- w roku 1997 otrzymał tytuł naukowy profesora nauk technicznych.

Od roku 1993 pełni funkcję dyrektora Instytutu Silników Spalinowych i Transportu (dawniej Instytutu Silników Spalinowych i Podstaw Konstrukcji Maszyn).

Kwalifikacje naukowe i zawodowe Profesora znalazły uznanie również w innych uczelniach i jednostkach badawczych. Wykładał w Politechnice Zielonogórskiej, był konsultantem naukowym w Instytucie Lotnictwa i w Centralnym Laboratorium Naftowym w Warszawie. Aktualnie jest konsultantem naukowym w Instytucie Transportu Samochodowego w Warszawie, w Przemysłowym Instytucie Motoryzacji w Warszawie i w Instytucie Pojazdów Szynowych TABOR w Poznaniu, a także wykładowcą w Wyższej Szkole Techniczno-Ekonomicznej w Szczecinie.

„Usus est optimus magister”[1)]

Profesor Jerzy Merkisz jest badaczem i inżynierem. Zajmuje się problematyką konstrukcji i eksploatacji silników spalinowych, zwłaszcza w aspekcie ich oddziaływania na środowisko naturalne, tj. problemami spalania i toksyczności jego produktów, wpływem stanu silnika na emisję związków szkodliwych, jakością paliw, zużyciem oleju w silniku a także szerzej pojmowaną ekologią transportu, systemami diagnostyki pokładowej, rejestracji kolizji oraz tzw. inteligentnymi systemami transportowymi. Opracował i rozwija oryginalną koncepcję i metodykę badań emisji związków szkodliwych przez pojazdy i inne środki transportu napędzane silnikami tłokowymi i przepływowymi w rzeczywistych warunkach ich eksploatowania przy wykorzystaniu pokładowych systemów pomiarowych.

Inspiracją do podejmowania nowych tematów badań są dla Profesora rzeczywiste, wynikające z praktyki, problemy techniczne, które z powodzeniem rozwiązuje. Jako profesor nauk technicznych, a więc stosowanych, jest czynnym inżynierem, twórcą oryginalnych wdrożonych rozwiązań. Wśród wielu zrealizowanych projektów warto wymienić:

– przeprowadzenie pierwszych w Polsce badań nad elektronicznie sterowanym wtryskiem paliwa do silników z zapłonem samoczynnym (1972-1977),
– uczestnictwo w pracach adaptacyjnych polskich silników wysokoprężnych do samochodów produkcji FSR Poznań, w tym do samochodu terenowego Tarpan Honker,
– zainicjowanie, autorstwo i koordynację koncepcji oraz metodyki badań dotyczących emisji związków szkodliwych spalin w rzeczywistych warunkach eksploatacji wszelkich środków transportu, w których zastosowano silniki spalinowe, przy wykorzystaniu pokładowej aparatury pomiarowej mierzącej te emisje, tzw. system *„on-board”*; oprócz pomiarów emisji pojazdów samochodowych (także *off-road*) prowadzi badania samochodów ciężarowych, autobusów, w tym hybrydowych, maszyn budowlanych i rolniczych (*non-road*), pojazdów szynowych, statków i okrętów oraz samolotów z silnikami tłokowymi i przepływowymi,
– autorstwo wielu zmian konstrukcyjnych w silnikach prowadzących do obniżenia zużycia oleju smarnego,
– wdrożenie systemu OBD (*on-board* diagnostics) w Polsce oraz zwiększenie efektywności europejskiego systemu EOBD przez zbliżenie go do amerykańskiej normy OBD II,
– autorstwo symulatorów uszkodzeń i koncepcja wykorzystania systemu EOBD do określenia drogi i profilu prędkości w badaniach floty pojazdów jako zamiennika systemu GPS,
– kierowanie zespołem opracowującym konstrukcję niskoemisyjnego i energooszczędnego autobusu miejskiego z szeregowym napędem hybrydowym wspólnie z firmą Solaris Bus&Coach. Za to opracowanie zespół został laureatem konkursu Marszałka Województwa Wielkopolskiego 2011 r.,
– uczestnictwo w opracowaniu konstrukcji i badaniach prototypowych spalinowo-

---

[1)] *„Praktyka to najlepszy nauczyciel „ (Cyceron)*

elektrycznych napędów dla lekkich wieloczłonowych pojazdów szynowych.

Rezultatem opracowanych rozwiązań stosowanych jest autorstwo lub współautorstwo ośmiu patentów. Świadczy to dobitnie, iż w swojej działalności badawczej Profesor przywiązuje dużą wagę do utylitarnego aspektu tej działalności, hołdując przy tym zasadzie, iż w naukach stosowanych pomyślna aplikacja wyników badań powinna być ostateczną weryfikacją ich wartości.

„Vivit is, qui multi usui est”[2)]

Profesor Jerzy Merkisz jest osobą integrującą środowisko naukowe związane z konstrukcją i badaniami spalinowych zespołów napędowych. Jest założycielem i prezesem zarządu Polskiego Towarzystwa Naukowego Silników Spalinowych. Według Jego koncepcji podstawowymi celami Towarzystwa są:

- popieranie i rozwijanie działalności naukowej i technicznej;
- organizowanie działalności integrującej krajowe i zagraniczne środowisko przemysłowe i naukowo-dydaktyczne związane z silnikami spalinowymi w celu propagowania wyników badań, ich konfrontacji z potrzebami przemysłu a w efekcie stworzenia forum dyskusyjnego dla obu stron;
  cele te mają być osiągane m.in. dzięki organizowaniu konferencji naukowo-technicznych, kreowaniu i integrowaniu szkół naukowych oraz prowadzeniu działalności wydawniczej i promocyjnej;
- prowadzenie działalności opiniotwórczej,
- prowadzenie działalności konsultingowej i eksperckiej,
- prowadzenie działalności wspierającej rozwój młodych kadr naukowych i inżynierskich.

Bardzo ważną formą działania Polskiego Towarzystwa Naukowego Silników Spalinowych jest wydawanie kwartalnika *Combustion Engines/Silniki Spalinowe* w wersji angielsko-polskiej, którego obecnie jest redaktorem naczelnym.

Profesor jest członkiem-założycielem Polskiego Towarzystwa Naukowego Motoryzacji oraz członkiem licznych towarzystw naukowych. W roku 2011 został powołany na członka Interdyscyplinarnego Zespołu Ekspertów ds. Programów Międzynarodowych w Narodowym Centrum Badań i Rozwoju. Jest członkiem Akademii Transportu Ukrainy (honorowy profesor) oraz amerykańskiego towarzystwa SAE (*Society of Automotive Engineers*) i EARPA (*European Automotive Research Partners Association*).

Pełni wiele funkcji organizacyjnych związanych z nauką. Jest przewodniczącym Rady Nadzorczej i członkiem Rady Naukowej w Instytucie Badań i Rozwoju Motoryzacji BOSMAL w Bielsku-Białej, przewodniczącym Rady Naukowej w Instytucie Transportu Samochodowego w Warszawie, także członkiem Rady Naukowej w Instytucie Pojazdów Szynowych TABOR w Poznaniu. Był członkiem Rad Naukowych w Przemysłowym Instytucie Motoryzacji (2003-2007) i Centralnym Laboratorium Naftowym w Warszawie (w latach 2000-2004 przewodni-

---

[2)] *„Żyje naprawdę ten, kto jest użyteczny dla wielu”*

czącym) oraz członkiem Normalizacyjnej Komisji Problemowej nr 132 ds. Silników Spalinowych.

Rozliczne funkcje, które pełnił i sprawuje nadal to wynik zaufania i szacunku, jakim Profesora darzy środowisko ludzi nauki i przemysłu, związane nie tylko z silnikami spalinowymi, ale ogólnie z motoryzacją.

„Amici optima vitae supellex "[3)]

Bardzo istotna, a bliska mi, część działalności Profesora Jerzego Merkisza dotyczy współpracy ze środowiskiem naukowym Wydziału Budowy Maszyn i Informatyki Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej (dawniej Wydziału Budowy Maszyn filii Politechniki Łódzkiej w Bielsku-Białej) oraz z przemysłem motoryzacyjnym regionu bielskiego. Owocem tej współpracy było wiele wspólnych projektów integrujących środowisko naukowe Akademii z ośrodkami badawczo-wdrożeniowymi i firmami regionu bielskiego z branży motoryzacyjnej. Do tych działań można zaliczyć:

- kreowanie nowych tematów badawczych,
- pracę w komitecie redakcyjnym Zeszytów Naukowych OBR SM BOSMAL,
- współudział w opracowaniu kierunków rozwoju naukowego Instytutu Badań i Rozwoju Motoryzacji BOSMAL,
- wspólne projekty naukowo-badawcze i granty,
- pomoc w pozyskaniu środków na zakup nowoczesnej aparatury zarówno w ATH, jak i w BOSMAL.

Pan Profesor Jerzy Merkisz jest inspiratorem naukowym i recenzentem wielu prac kwalifikacyjnych prowadzonych na Wydziale Budowy Maszyn i Informatyki Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej. Spośród wielu Jego działań w tym zakresie wymienię tylko recenzje:

- całokształtu dorobku doktorów habilitowanych inżynierów ubiegających się o tytuł naukowy profesora (2),
- rozpraw habilitacyjnych (2),
- rozpraw doktorskich (5),
- opinia o dorobku dla ubiegającego się o stanowisko profesora zwyczajnego (1),
- opinia o dorobku dla ubiegającego się o stanowisko profesora nadzwyczajnego (1).

W ramach współpracy z przemysłem regionu bielskiego sprawował opiekę naukową nad jedną ukończoną pracą habilitacyjną, wypromował sześciu doktorów będących pracownikami Instytutu BOSMAL i jest promotorem dwóch kolejnych prac doktorskich.

Profesor jest autorem 21 monografii i rozpraw, 20 książek i rozdziałów w tych książkach, 7 podręczników i skryptów akademickich, 50 zagranicznych artykułów naukowych i 292 krajowych.

[3)] *„Przyjaciele – najlepsze wyposażenie życia"*

W Jego działalności naukowej i dydaktycznej na szczególne wyróżnienie zasługuje zaangażowanie w kształcenie kadry naukowej. O rezultatach tej aktywności w odniesieniu do współpracy z moim Wydziałem i Akademią już wspomniałem. Odnosząc się do całokształtu dorobku Profesora w tym zakresie, który scharakteryzuję pokrótce dalej, uważam, że jest to dorobek imponujący. Profesor Jerzy Merkisz:

- opracował 19 opinii w postępowaniach o nadanie tytułu naukowego profesora, w tym 6 z powołania CK,
- opracował 24 recenzje habilitacyjne, w tym 8 z powołania CK,
- opracował 49 recenzji prac doktorskich,
- opracował 4 opinie dorobku w postępowaniach o objęcie stanowiska profesora nadzwyczajnego i 4 w postępowaniach o objęcie stanowiska profesora zwyczajnego,
- wypromował 27 doktorów (w tym 16 pracowników przemysłu),
- jest promotorem w czterech kolejnych pracach doktorskich,
- sprawuje opiekę nad 17. studentami studiów doktoranckich.

W uznaniu zasług dla nauki i bogatego dorobku Profesor Jerzy Merkisz został uhonorowany odznaczeniami państwowymi:

- Srebrny Krzyż Zasługi (nr 175-96-21), nadany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 27.11.1996 r.,
- Medalem Komisji Edukacji Narodowej (nr 67424) Ministra Edukacji Narodowej, Warszawa 25.11.1997 r.,
- Złotym Krzyżem Zasługi (nr 287-2000-4) nadanym przez Prezydenta RP, Warszawa 27.11.2000 r.,
- Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (nr 326-2005-27) nadanym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 7.12.2005 r.

Na zakończenie laudacji pragnę odnieść się do walorów osobowości Profesora, takich jak niezwykła aktywność, pracowitość i życzliwość. Zawsze pogodny, uczynny, gotów do współpracy, dzielenia się swoją wiedzą i doświadczeniem.

Tytuł i godność doktora honoris causa jest najwyższym wyróżnieniem, jakim społeczność akademicka uczelni może uhonorować wybitnych ludzi nauki lub inne osobistości za ich zasługi dla rozwoju nauki a także wkład we współpracę z uczelnią i środowiskiem. Dzisiaj właśnie chcemy skorzystać z tego prawa i przywileju i nadać ten zaszczytny tytuł i godność Panu Profesorowi Jerzemu Merkiszowi, autorytetowi naukowemu w swojej specjalności, wybitnej osobowości i wieloletniemu przyjacielowi Akademii i mojego Wydziału. Będąc wyrazicielem opinii Rady Wydziału Budowy Maszyn i Informatyki oraz Senatu Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej mam zaszczyt prosić Pana Profesora o przyjęcie tytułu i godności doktora honoris causa Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, jako wyrazu uznania i szacunku dla Pana i Pańskich dokonań. Pozwolę sobie żywić nadzieję na podtrzymanie współpracy i przyjaźni Pana Profesora z naszą uczelnią i środowiskiem.